

Répási Krisztián

A gerillaharc és a terrorizmus szerepe a felkelésekben

Számos biztonságpolitikai szakértő – köztük Roger Barnett, Donald Baker, vagy Magyarországon Porkoláb Imre és Kőszegvári Tibor – utalt arra, hogy a 21. században az aszimmetrikus hadviselésnek egyre nagyobb jelentősége lesz a különböző fegyveres konfliktusok során, hátterbe szorítva a hagyományosnak nevezett háborúkat. A prognózis igazolódni látszik, ugyanis az aszimmetrikus hadviselés kategóriájába tartozó terrorista cselekmények, valamint a gerillához, vagy másként fogalmazva felkelőkhöz köthető akciók vezető szerepet játszottak és játszanak mai napig az elmúlt évtized fegyveres konfliktusaiban. A felkelés és a terrorizmus fogalma azonban a nyilvánvaló hasonlóságok ellenére sem mosható össze. Az alábbi írás egyrészt megkísérli felvázolni a felkelések főbb jellemzőit, ráirányítva a figyelmet a gerillaharc és a terrorizmus közötti ambivalens viszonyra, másrészt azt vizsgálja, hogy 2009-ben és 2010-ben Afganisztánban hozzávetőlegesen mekkora volt az aránya a kormányellenes lázadók által végrehajtott, gerillataktikára emlékeztető akcióknak, valamint az inkább terrorcselekménynek definiálható merényleteknek, rávilágítva a politikai erőszakkal összefüggő incidensek eltérő tulajdonságaira.

A felkelések politikai céljai

A felkelés a politikai erőszak egyik közismert formája, de magát a politikai erőszakot többféleképpen is csoportosíthatjuk. Ariel Merari, a Tel Aviv-i Egyetem politikai erőszakkal foglalkozó kutatójának *A terrorizmus mint a lázadás stratégiája* című tanulmányában a felkelést az állampolgárok az állam elleni erőszakos, szervezett fellépéseként értelmezi, célját pedig a kormányzat megdöntésében, a politikai rendszer megváltoztatásában jelöli meg. A felkelések a fennálló politikai rendszert különböző módon próbálják megváltoztatni, Bard O'Neill *Insurgency and Terrorism* című munkájában az alábbi hét típus-

ban határozza meg a felkelések által kitűzött politikai célokat.

A 19. század végén és a 20. század elején tevékenykedő *anarchisták* mindenféle politikai rendszer eltörléséért küzdöttek, ugyanis szükségtelennek és illegitimnek tekintették a kialakult alá-fölérendeltségi viszonyt. Legismertebb képviselőik a cári Oroszországban és Franciaországban fejtették ki tevékenységüket.

Az *egalitáriánus mozgalmak* az egyenlőség és egyéb, baloldalhoz köthető eszméktől vezérelve kísérik meg radikálisan átalakítani a társadalmi, gazdasági és politikai berendezkedést. A felkelésnek e formája olyan marxista, leninista és maoista szervezetek tevékenységében öltött testet, mint

amilyen a Népi Front Palesztina Felszabadításáért, a perui Fényes Ösvény, vagy éppen a törökországi Kurd Munkáspárt.

O'Neill a *pluralista felkelések* közé az egyéni szabadságért, a függetlenségért, a demokratikus reformokért és a hatalom által elnyomott társadalmi rétegek, népcsoportok jogaiért küzdő szervezeteket sorolja. Mindamellet megjegyzi, hogy számos, diktatúra-, vagy monarchiaellenes csoport tűzte zászlajára a pluralizmust, de valójában ez csak álca volt a tömegtámogatottság megszerzéséhez.

A *szecesszionista mozgalmak* célja, hogy egy adott területet elszakítsanak az országból. Ide tartoznak a vélt vagy valós elnyomás ellen küzdő „nemzeti felszabadító” szervezetek, úgymint a korzikai és breton szeparatisták, a Srí Lanka-i Tamil Tigrisek, valamint a Jemen déli területeinek elszakadásáért harcoló felkelők.

O'Neill az általa *reformista felkeléseknek* hívott kategóriába sorolja azokat a mérsékeltnek tekinthető mozgalmakat, melyek úgy próbálnak politikai, gazdasági és társadalmi változást, autonómiát kiharcolni, hogy nem akarják eltörölni a fennálló politikai rendszert.

Többek között a dél-afrikai Afrikáner Ellenállási Mozgalom és az egyre csökkenő jelentőséggel bíró ulsteri protestáns csoportok tagjai képviselik az úgynevezett *prezervációs felkelőket*. Céljuk a status quo fenntartása, elutasítva minden olyan változást vagy kísérletet, ami csorbítaná a privilégiumaikat.

Utolsóként a manapság uralkodó irányzatot, a *tradicionalista felkeléseket* lehet megemlíteni, amelyek a politikai rendszert az általuk favorizált hagyományokra akarják helyezni. Képviselőik tekintélyuralmi rendszert szeretnének bevezetni, amelynek a hadsereg, egy szűk politikai, konzervatív nézeteket valló elit és az egyház len-

nének az oszlopai. Nicaraguában ez a Kontra-mozgalomban öltött testet, de alighanem ide sorolhatók a radikális muzulmán szervezetek is, mint amilyen a Hezbolláh vagy az al-Káidával szimpatizáló iszlámista felkelő csoportok is.

A fenti kategóriák közti határ meglehetősen képlékeny, a felkelő csoportok gyakran váltogathatják ideológiájukat, továbbá bizonyos mozgalmakon belül egyszerre többféle ideológia is jelen lehet, keveredhet egymással, amire példaként az egyszerre „nemzeti felszabadító” és iszlámista iraki kurd Ansar-al Sunna szervezetét, valamint a Hamászt említhetjük.

Ariel Merari az államcsínyről, a forradalomról és a zendülésről. Merari szerint az *államcsíny* tervezett lázadásként jellemezhető, amelyet az állami hierarchia magas szintjén, kis számú résztvevő kezdeményez, és amely viszonylag kevés erőszak alkalmazásával, rövid idő alatt zajlik le.

A *forradalom* szót általában gyökeres társadalmi, politikai vagy gazdasági változás jelölésére használják. Az államcsínnyel ellentétben inkább a rendszer átalakulását, nem pedig stratégiát jelent. Némely esetben csekély vagy semmilyen erőszak nem kíséri a rendszer forradalmi megváltozását (például az ipari forradalom, vagy az 1989–1990-es rendszerváltások), más esetekben, például a kínai kommunista forradalom esetében, óriási vérontással járt egy-egy radikális fordulat. Egyik-másik forradalmi változás időben hosszan elnyúló társadalmi megrázkódtatásokat eredményezett, más forradalmak viszonylag gyorsan lezajlottak.

A *zendülés* tömegerőszak. Általában szervezetlen, legalább is abban az értelemben, hogy a zendülők nem állnak vezetők irányítása alatt, és nem szerveződnek egységekbe vagy más, hierarchikus szervezetbe. Ugyanakkor több példát is ismerünk arra, amikor szervezett politikai aktivisták szándékosan szítottak – és legalább részben irányítottak is – zendüléseket. Az erőszak más itt tárgyalt formáival ellentétben a zendülést nem írhatjuk le sem lázadási stratégiának, sem hadviselési formának.

A gerillaháború mint a felkelő erőszak egyik típusa

Merari a felkelő erőszak formái közé sorolja a forradalmat, az államcsíny, a gerillaháborút, a terrorizmust és a zendülést. Rostoványi Zsolt ide számítja még a palesztin megszállt területeken lezajlott intifádákat is, amelyekben ötvöződtek a különböző erőszakos (kódobálások, benzines palackok hajigálása, botokkal, késekkel, lőfegyverrel való támadások, bombamerényletek) és erőszakmentes (sztrájkok, útlezárások, izraeli termékek bojkottja, adófizetés megtagadása) harcmodorok.

A gerilla-hadviselés keretében viszonylag kis alakulatok harcolnak szétszórtaan egy erősebb ellenséggel szemben, kerülnek a közvetlen összecsapást, és hosszan elnyúló, sok kisebb támadást levezénylő háborúra rendezkednek be. A különböző gerilladoktrínák megoszlának abban a tekintetben, hogy a felkelő harcnak uralkodó formája legyen-e a gerilla-hadviselés egészen a végső győzelemig, vagy a küzdelemnek csak egy bizonyos szakaszát érintse addig, amíg nem sikerül fölállítani az ellenséget megsemmisítő konvencionális hadsereget. Mint ahogy Merari megfogalmazza, a gerillák „előnyükre fordítják a teret, a helyszín ismeretét, elvegyűlnek a lakosság között, olykor szomszédos országából indítanak támadást. Mindig azonos a vezérelv: meg kell akadályozni, hogy a kormány hadereje teljesen kibontakozzék és ütőképessé váljék”.

Kószegvári Tibor *Gerilla-hadviselés a 21. században* című tanulmányában a főbb gerillamódszerek közé sorolja a lesállásból végrehajtott támadást és a rajtaütést. A lesállásból indított támadás az ellenség járőreit, menetoszlopaikat érinti, amelynek keretében a felkelők két részre, támadó és biztosító részlegre válnak szét.

A támadó részleg a helyszín feltérképezése után elrejtőzik, majd a célpont megérkezését követően tűz alá veszi az ellenséget, megölve vagy foglyul ejtve annak fegyvereseit. A győzelemmel végződő összecsapás után a felkelők a számukra fontos lőszert, fegyvereket, gépjárműveket, esetleg élelmiszert magukkal viszik, a többit megsemmisítik. A biztosító részleg tagjai fedezik, védik társaikat a támadás kezdetétől a visszavonulás befejezéséig. A szemben álló erők létesítményeit (ellenőrző pontok, rendőrőrsök, laktanyák, raktárak, kommunikációért felelős adótornyok stb.) célzó, váratlan támadás formájában végrehajtott rajtaütés során a támadók működésképtelenné teszik az objektumot, fegyvereket zsákmányolnak, valamint meggyilkolják, megsebesítik vagy foglyul ejtik az ellenséget.

A rajtaütésnél is létezik támadó és biztosító részleg. A támadó egységen belül fölosztják a részfeladatokat, vagyis ki miért lesz felelős (például az örök semlegesítése, a robbanószerkezetek elhelyezése, az épület átkutatása, a zsákmány összeszedése stb.). Ha a támadók nem akarnak közelharcot vívni az ellenséggel, akkor nagyobb távolságról is megsemmisíthetik a célpontot. A biztosító részleg ebben az esetben is fedezi a támadókat, továbbá megakadályozza az objektumban lévő személyek elmenekülését.

A terrorizmus pontos meghatározásának nehézsége

A terrorizmus meghatározása állandó problémát jelent a kutatók számára. Bár e téren számos kísérlet történt, a mai napig nem sikerült olyan konszenzusos definíciót létrehozni, amely pontosan lefedné a terrorizmus mibenlétét. Merari elsősorban azért

bírálja a hivatalos meghatározásokat, mert túl tágak, nem teszik lehetővé a terrorizmus és az erőszakba fulladó konfliktus más formái – például a gerillaháború – közti különbségtételt. Az izraeli kutató úgy véli, hogy pusztán gyakorlati szempontból célszerű kiindulni az Egyesült Államok Külügyminisztériumának 1988-ban megfogalmazott definíciójából, amely szerint „a terrorizmus előre megfontolt szándékkal elkövetett, politikailag motivált, erőszakos cselekmény polgári célpontok ellen, amelyet szubnacionális csoportok vagy illegális állami ügynökök követnek el, rendszerint egy meghatározott közönség befolyásolására”. Mindazonáltal a szakértők a terrorizmust nem elsősorban államok, hanem inkább egyének vagy csoportok erőszakos cselekményeivel azonosítják, amelyeket főleg békeidőben követnek el. Ezért Merari a „terrorizmus” kifejezést is inkább a lázadók által alkalmazott erőszak jelölésére használja, és nem az állami agresszió kifejezésére, a terrorizmus indíttatásaként pedig a jobb- és baloldali szélsőséget, az etnikai, illetve vallási gyökerekkel rendelkező fanatizmust, valamint az úgy nevezett *single issue* terrorizmus kategóriájához fűződő ideológiákat jelöli meg.

Különbségek a terrorizmus és a gerillaharcmodor között

Stratégiaileg a gerilla-hadviselés és a terrorizmus több szempontból is eltér egymástól. A legfontosabb különbség, hogy a gerillamozgalmak uralmuk alá akarják vonni a kiszemelt területet, amit kedvező körülmények esetén akár évekig, évtizedekig is meg tudnak tartani. Az elfoglalt területen támaszpontokat építenek ki, utánpótlást toboroznak, valamint jobban felszerelt és kiképzett hadsereget állíta-

nak fel. Ennek legkiforrottabb példáját a Tamil Tigrisek szolgáltatták, akik Srí Lanka északi és keleti részén tulajdonképpen egy különálló államot hoztak létre, aminek nemcsak haditengerészete, légierője és hírszerző szolgálata, hanem saját pénzneve és bankrendszere is volt. Ezzel szemben a terrorista stratégia nem tartja szükségesnek, hogy fennhatósága alá vonjon területegységeket. Bár a terroristák a félelemkeltéssel megpróbálják számukra kedvező módon befolyásolni a lakosságot, de ez nem jelent földrajzilag körülhatárolható területeket. Mindamelllett a gerillaharchoz hasonlóan a terrorizmus is elhúzódó küzdelmet feltételez, de a gerilla-hadviselés elsősorban a fizikai összecsapásra épít, míg a terrorizmusnál a lélektani elemek állnak a középpontban. Ezen túlmenően a terrorizmus nem tesz különbséget harcolók és nem harcolók között, illetve a háborús övezetek határait sem tiszteli: egyes iszlámista szervezetek – célpontnak tekintve az emberiség nagy részét – világszerte hajtanak végre erőszakos cselekményeket.

Különbség mutatkozik meg abban is, hogy a gerillák és a helytelenül városi gerilláknak is nevezett terroristák hol próbálják meg sikerre vinni céljaikat. A Mao Ce-tung, Che Guevara és más gerillavezetők által megfogalmazott doktrínák szerint a kormánycsapatok felmorzsolását vidéken kell véghezvinni. Ezzel szemben Carlos Marighella a harcok színterének a városokat tekintette. Az 1969-ben kiadott *A városi gerilla kézikönyve* című munkájában pontosan leírja, hogy a „városi gerilla” hogyan, milyen fegyverekkel és milyen körülmények között harcoljon a megdöntendő politikai rendszer ellen. Ezzel Marighella – valószínűleg tudtán kívül – lefektette a terrorista harcmodor alapjait, ugyanis a könyvében megfogalmazott hadviselési formát

(kis csoportok, a különálló sejtek önálló döntéshozatala), valamint az általa megfelelőnek tartott fegyvertípusokat (géppisztoly, kézigránát, csőbomba, Molotov-koktél) alkalmazták a későbbi évtizedek terrorista szervezetei.

Mindez azt jelenti, hogy taktikai téren is eltérések fedezhetőek fel a gerillák és a terroristák között, elsősorban a létszám, a fegyverek és a műveleti eljárás tekintetében. A gerillák szakasznyi vagy annál nagyobb egységekben harcolnak, míg a terroristák létszáma a magányos merénylőtől, vagy egy robbanószerkezet elhelyezőjétől a néhány fős túszedő vagy a polgári célpontok elleni fegyveres támadást levezénylő csapatig terjedhet.

A gerillák támadásuk során pisztolyt, géppuskát, tűzérségi eszközöket vetnek be, ezzel szemben a terroristák legtöbbször használt fegyverei a házi készítésű robbanószerkezetek, az autóban elhelyezett pokolgépek, a repülőgépekre tervezett, légnyomásváltásra érzékeny bombák, a kézigránátok és a könnyen elrejtethető kézifegyverek. Mind az improvizált robbanószerkezeteket, mind a kézifegyvereket az öngyilkos merényleteknél is felhasználják. Előbbi esetben vagy az emberi testre szerelik, vagy valamilyen gépjárműben helyezik el, amit később a merénylő működésbe hoz, a lőfegyvereket és a kézigránátokat pedig a civilek elleni, válogatás nélküli, a 2008-as mumbai merényletre emlékeztető támadásoknál alkalmazzák.

A gerillaakciók lefolyása sokban hasonlít a reguláris hadsereg hadmozdulataira: a gerillák településeket, ellenséges célpontokat foglalnak el, ahol kiépítik állásaikat, ezzel szemben a terroristáknak nincs területi bázisuk, el kell vegyülniük a civil lakosság között, így nem hordhatnak egyenruhát sem, míg a gerillák igen.

Kettős taktika

Mindezek ellenére nem lehet egyértelműen különválasztani a terrorizmust a gerillaharctól. Az ETA és az egykori Ideiglenes IRA, illetve a belőle kivált kisebb frakciók stratégiája a terrorizmusra emlékeztet, hiszen egyikük sem törekszik területszerzésre, továbbá legtöbbször civilek ellen, illetve előre bejelentve, nyilvános helyen hajtának végre robbantásos merényletet. Viszont nem egy esetben követtek el olyan, a gerilla-hadviselésnek megfelelő akciót, melynek során hidakat robbantottak fel, járőröző rendőröket, katonákat támadtak meg, vagy rendőrörsöket, csendőrlaktanyákat lőttek aknavetővel. A palesztin csoportok esetében még összetettebb a kép. A PFSZ-t alkotó szervezetek néhány fős fegyveres csoport részvételével hajtottak végre, általuk fedájín akcióknak nevezett támadásokat. Lényegük abban állt, hogy a határon átlopózva a csoportok Izrael területén robbantottak fel különböző létesítményeket, túszoikat ejtettek, falvakat támadtak meg, civileket gyilkoltak meg, aztán pedig visszavonultak a Jordániában, majd később Libanonban lévő bázisaikra, tehát mindkét országban területeket tartottak az ellenőrzésük alatt, de a fegyveres akciókat Izraelben hajtották végre. Ahogy Merari megfogalmazza: „Noha az uralmuk alá hajtott területeken klasszikus gerillacélokra, toborzásra, kiképzésre és reguláris erők létesítésére használták, újoncaikat az ezekben az országokban élő palesztin diaszpórából, nem pedig az Izrael által megszállt területekről verbuválták.” A palesztin ellenállás eszköztára közé tartoztak még a nagy forgalmú helyeken (bevásárlóközpontokban, lakóépületekben, buszmegállóban) működésbe hozott robbanószerkezetek használata is. Röviden szólva a palesztinok ugyan éltek a gerilla-hadvisé-

lés eszközeivel is, de elsősorban terroristaakra jellemző merényleteket hajtottak végre. A kettős gerilla-terrorista taktikára példaként még a latin-amerikai gerillamozgalmakat (a kolumbiai FARC és ELN, a perui Fényes Ösvény), a Tamil Tigriseket és az iszlámista felkelőcsoportokat is fel lehetne hozni. Fegyvereseik vidéken gerilla-hadviselést folytatnak, rendőrlaktanyákon, katonai konvojokon, katonai bázisokon ütnek rajta, nagyobb területeket vonva ellenőrzésük alá, míg a városokban a lövöldözések, bombarobbanások, túszejtések, illetve öngyilkos merényletek végrehajtásával terrorista módszerekkel félemlítik meg a lakosságot.

Ha végigkövetjük a különböző felkelő mozgalmak és terrorista szervezetek, csoportok történetét, nyilvánvalóvá válik, hogy éles határvonalat nem lehet húzni közöttük. Mint ahogy Merari is megállapította: „a terrorizmus jelenti a lázadás legcsekélyebb igényeket támasztó formáját, mindig is más stratégiával egyidejűleg használták”. Ha a kérdéses felkelőcsoport úgy látta, hogy érdekeinek, és ami még fontosabb: lehetőségeinek jobban megfelel a terrorizmus, akkor nem habozott élni ezzel a módszerrel. A felkelőcsoportok tevékenységét mindig is végigkísérte a terrorizmus, de voltak olyan szervezetek, amelyek megtehették volna, hogy csak a gerilla-hadviselés útján küzdjenek, ennek ellenére nem egyszer éltek terrorista módszerekkel is. Erre az lehet a magyarázat, hogy a felkelőcsoportok igyekeznek minden eszközt megragadni, hogy elérjék céljait, ezért akkor sem mondanak le a terrorista módszerektől, amikor elméletileg megtehetnék. Erre a már többször is említett Tamil Tigrisek jelentik ismét a példát, akiknek saját, már-már konvencionálisnak nevezhető hadserege volt, ám ez nem adott arra okot, hogy felhagyjanak az ön-

gyilkos merényletekkel, ha adott helyzetben ezt a módszert tartották célravezetőnek, de hasonló a helyzet számos iszlámista szervezet esetében is.

Az említett hadviselési módok tehát egyik lázadócsoporthnál sem zárják ki egymást, mindamelllett a legtöbb felkelő mozgalom nem is választhatja meg, hogy milyen módszerekkel küzd, mert a terepviszonyok, a rendelkezésre álló pénz és fegyverek, a felkelők alacsony létszáma, valamint a kormányerők válaszáadási képessége nem teszi lehetővé a gerillaharcot, így csak a terrorizmus adta lehetőségekkel élhetnek. Például az európai szélsőbaloldali, szélsőjobboldali, szeparatista és egyéb radikális ideológiától vezérelt szervezetek nem azért választották, illetve választják a „városi gerilla-hadviselést”, mert elutasították a latin-amerikai, afrikai és ázsiai gerillamozgalmak jórészt vidéki hadszíntéren operáló, nehézfegyvereket is alkalmazó hadviselési formáját, hanem mert a terepviszonyok (6-8000 méter magas, összefüggő hegységek, vagy a kiterjedt dzsungel hiánya) nem nyújtanak más alternatívát.

Az afganisztáni „terrorcselekmények”

Bármennyire is összemósódtak a gerilla-hadviselés eszközei a terrorista módszerekkel, szükséges lenne tisztázni a fogalmakkal, elnevezésekkel kapcsolatos zavarokat, melyek mostanában Irakkal és Afganisztánnal összefüggésben uralják a nyomtatott és elektronikus sajtót.

Afganisztánban az elmúlt években a különböző fegyveres szervezetek tagjai több ezer erőszakos cselekményt hajtottak végre, s ezeket a média egységesen és leegyszerűsítően a „terrortámadás” elnevezés-

sel illetve. Az afganisztáni gerillák – vagy az egyre elfogadottabb kifejezéssel élve felkelők – afrikai és latin-amerikai „társaikhoz” hasonlóan többször is élnek terrorista módszerekkel, de ez nem azt jelenti, hogy minden egyes incidenst terrortámadásként kell azonosítani. Ezért a lehetőségekhez mérten külön kell választani a terrorcselekményként értelmezhető, illetve a gerilla harcmodorhoz sorolható akciókat. Az utóbbiak közé a fegyveresek, illetve a fegyveresen védett létesítmények, vagy személyek elleni, meglepetésszerűen, kézfegyverekkel és tüzérségi eszközökkel végrehajtott támadásokat, míg a terrorcselekmények közé a házi készítésű robbanószerkezetek segítségével elkövetett összes merényletet és a polgári célpontok elleni fegyveres akciókat sorolhatjuk. Jelen írás nem vizsgálja a 2001 októbere óta elkövetett összes fegyveres cselekmény hátterét, csak az elmúlt két évre koncentrálna a *Worldwide Incidents Tracking System* adatbázis 2009-el és 2010-el kapcsolatos információi alapján, amelyekből nemcsak a vizsgált időszakra, de általánosságban az afganisztáni harci cselekményekre vonatkozóan is le lehet vonni a következtetéseket. A vizsgálatból kimaradtak az emberrelátlással végződő támadások, amelyekről nem lehetett eldönteni, hogy a politikai erőszak részét képezték-e, vagy pedig szervezett bűnözői csoportok akcióiról volt szó.

Az adatokból kitűnik, hogy a kérdéses időszakban megközelítőleg fele-fele arányban történtek terrorcselekmények, illetve a gerillataktikával végrehajtott támadások. Az utóbbi kategóriába tartozó akciók katonai és rendőrségi célpontokat (teherautó-konvojokat, ellenőrző pontokat, rendőrörsöket) érintettek. A felkelők gépfegyverrel, puskával, ágyúval, aknavetővel, vállról indítható rakétával követték el leszállásból indított vagy rajtaütés kereté-

ben lezajlott támadásaikat. Az áldozatok elsősorban a „kemény célpontok”, vagyis külföldi katonák, az afgán biztonsági erők egyenruhásai, valamint biztonsági magáncégek alkalmazottai közül kerültek ki. A nagyobb volumenű akciók során a felkelők nem csupán vaktában lövöldözve nyitottak tüzet, hanem szabályosan meg is ostromolták a kiszemelt célpontokat. Ilyen akció történt 2009. július 25-én Khost városában, amikor a szélsőségesek tűz alá vették a rendőrkapitányság épületét, vagy a bagrámi légi bázis 2010. május 19-i ostroma is. A létesítményt 20-30 fegyveres támadta meg, akiket csak nyolc órai folyamatos tűzharc után sikerült visszaszorítani. Az „átlagosnál” jobban kidolgozott fegyveres akciókat sokszor nem a tálibok, hanem egy másik felkelő csoport, a Hakkáni-hálózat militánsai hajtják végre. A szélsőségesek nem kímélik a nemzetközi szervezetek képviselőit sem: 2009. október 27-én az ENSZ egyik vendégházába törtek be fegyveresek, megölve három ENSZ-alkalmazottat.

A lázadók a terrorakciók során jórészt robbantásos merényleteket követtek el az ISAF-erők, az afgán hatóságok képviselői, valamint polgári személyek ellen. A pokolgépek improvizált robbanóeszközök voltak, és távirányítással, időzítő szerkezettel, vagy öngyilkos merénylők által hozták működésbe őket.

Lőfegyverekkel, kézigránátokkal, sőt gázzal is hajtottak végre terrorista cselekményként definiálható támadásokat iskolák, járókelők, piacokon vásárlók és mecsetekben imádkozó hívők ellen. A vegyi támadást 2010. június 12-én a ghaszni Jahan Maleka lányiskola ellen követték el a radikálisok, gázt fecskendezve az egyik osztályterembe. Afganisztánban a terrorizmus jellemző megnyilvánulási formái közé tartoznak az öngyilkos merényletek. 2010.

március 13-án Kandahár város különböző pontjain szinte egy időben robbantotta fel magát öt öngyilkos merénylő, melynek során majdnem kétszer annyi civil halt meg, mint egyenruhás, 2010. június 21-én Kunar tartományban pedig végrehajtotta halálos küldetését az első afgán női öngyilkos merénylő.

Összességében véve tehát megcáfoltnak tekinthető az a leegyszerűsítő kijelentés, hogy a közép-ázsiai országban minden, a politikai erőszakhoz köthető tevékenység terrorizmus. A 2009-ben és 2010-

ben történt több mint 5400 erőszakos cselekménynek mindössze a felét tekinthetjük terrortámadásnak, míg az incidensek másik fele – tekintettel a végrehajtás módjára, a célpontokra, valamint az akciók során használt fegyverekre és eszközökre – a gerilla-hadviselés jegyeit hordozzák magukon, így nem sorolhatók a terrorcselekmények közé. Ezt az arányt nemcsak az elmúlt két év szempontjából, hanem az afganisztáni beavatkozás kezdetétől eltelt teljes időszakra vonatkozóan is relevánsnak tekinthetjük. ■

Irodalom

- Kőszegvári Tibor: Gerilla-hadviselés a 21. században. *Felderítő Szemle*, 2009. március, 137–150. o.
- Kőszegvári Tibor: Gerilla-hadviselés a városokban. *Hadtudomány*, 2009. 1–2. szám, 63–71. o.
- Merari, Ariel: A terrorizmus mint a lázadás stratégiája. In Tálás Péter (szerk.): *A terrorizmus anatómiája*. Budapest, 2006, Zrínyi.
- O'Neill, Bard E.: *Insurgency and Terrorism*. Dulles, 1990, Brassey's, Inc.
- Rostoványi Zsolt: *Együttélésre ítélve*. Budapest, 2006, Corvina.
- Tavernise, Sabrina – Rubin, Alissa J.: 3 U.N. Workers killed in Kabul; Grim Milestone for G.I. Deaths. *New York Times*, 27 October, 2009.
<http://www.nytimes.com/2009/10/28/world/asia/28afghan.html>.
- Explosions, gunfire in east Afghan city of Khost. *Reuters*, 25 July, 2009.
<http://www.reuters.com/article/2009/07/25/idUSSP65008>.
- Militants Attack Main U.S. Base in Afghanistan. *CBC News*, 19 May, 2010.
<http://www.cbsnews.com/stories/2010/05/19/world/main6497636.shtml>.
- Woman suicide bomber wounds 18 in eastern Afghan province (2010). *Xinhua*, 22 June, 2010.
http://news.xinhuanet.com/english2010/world/2010-06/22/c_13362841.htm.
- Worldwide Incidents Tracking System, 13 March, 2010.
- Worldwide Incidents Tracking System, 12 June, 2010.